

Handläggare
Sami Persson-Hentunen
Telefon: 0850819427

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2020-12-17

Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47).

Sammanfattning

Regeringen beslutade år 2017 att tillsätta en särskild utredare att göra en översyn av den befintliga socialtjänstlagen. Utredningen har nu lämnat sitt slutbetänkande ”Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)”. Utredningens ambition är att lagen ska återfå karaktären av en ramlag och därmed lämna större utrymme för helhetssyn på individen. Utredningen lämnar fyra större förslag som tillsammans utgör grunden för en hållbar socialtjänst:

- Förebyggande perspektiv i vilken ingår ökad tillgänglighet.
- Övergripande planering i vilken ingår samhällsplanering och planering av insatser.
- En kunskapsbaserad socialtjänst i vilken ingår vetenskap och beprövad erfarenhet, systematisk uppföljning och nationell statistik.
- Insatser utan föregående individuell behovsprövning.

Förvaltningen bedömer att utredarens slutbetänkande är gediget och väl utfört. Vi ser positivt på utredningens förslag, som bedöms bidra till en mer tidsenlig och flexibel lagstiftning, som kan möta föränderliga förutsättningar och behov över tid. Vi vill dock lyfta fram motsättningen i att förslagen inte får öka kostnaderna samtidigt som utredningen själv gör bedömningen att kostnadsökningar ändå kan uppstå initialt, exempelvis vad gäller förebyggande insatser. Förvaltningen hyser även farhågan att likställigheten minskar utan en tydlig reglering av vilka insatser som bör tillhandahållas utan behovsprövning.

Vi ser också behovet av ytterligare vägledning i vissa av förslagen, bland annat tolkningen av begreppet ”skäliga levnadsförhållanden”, utformningen av lämpliga insatser utan behovsprövning till barn som fyllt 15 år samt hur samtal med barn under förhandsbedömning kan genomföras om detta sker mot vårdnadshavarens vilja. Förslaget att ta bort särskild avgift och ändra rapporteringsintervallet för ej verkställda biståndsbeslut från tre till sex månader bör åtföljas av en motsvarande förändring inom LSS-området.

Bakgrund

Regeringen beslutade år 2017 att tillsätta en särskild utredare att göra en översyn av den befintliga socialtjänstlagen, förkortad SoL, och vissa av socialtjänstens uppgifter. Uppdraget har flera syften, bland annat att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. Översynen ska resultera i en lagstiftning som främjar effektiva och kunskapsbaserade insatser av god kvalitet inom befintliga ramar samt ger utrymme att ta tillvara medarbetarnas kompetens för att utveckla verksamheten och att fokusera på kärnverksamheten. Utredarens förslag ska bidra till ökad kvalitet utan att leda till ökade kostnader för stat eller kommun. Utredningen antog namnet Framtidens socialtjänst och lämnade på eget initiativ år 2018 delbetänkandet ”Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst (SOU 2018:32)”. Utredningen har nu lämnat sitt slutbetänkande ”Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) till regeringen. Betänkandet har skickats på bred remiss i riket. Stockholms stad är en av många mottagare.

Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat betänkandet till ett antal instanser inom staden, bland annat stadsdelsnämnderna Bromma, Farsta, Kungsholmen, Rinkeby-Kista, Skärholmen och Södermalm, för yttrande senast den 18 december.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ- och familjeomsorg i samråd med avdelningen för äldreomsorg och avdelningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

Farsta stadsdelsförvaltning
Avdelningen för individ- och familjeomsorg

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

Förslagen i sammanfattning och förvaltningens synpunkter

Betänkandet är omfattande och innehåller ett stort antal författningsförslag av olika karaktär med tillhörande historisk bakgrund, beskrivning och analys. Förvaltningen har valt att

kortfattat redovisa de huvudsakliga förslag som skulle innebära betydande förändringar av socialtjänstens verksamhet.

För att undvika många upprepningar och förhoppningsvis göra tjänsteutlåtandet mer överskådligt redovisas förvaltningens synpunkter i direkt anslutning till respektive förslag istället för, som brukligt är, i ett separat avsnitt. Sidnummer inom parentes hänvisar till betänkandet, för den som önskar fördjupa sig ytterligare.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningens övergripande bedömning är att översynen av socialtjänstlagen är välbehövlig och att utredarens slutbetänkande är gediget och väl utfört. Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag, som bedöms bidra till en mer tidsenlig och flexibel lagstiftning, som kan möta föränderliga förutsättningar och behov över tid.

En ny socialtjänstlag

Utredningen föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande lagen (s. 287). Syftet med detta är att underlätta tillämpningen och göra lagen lättare att förstå. Den nuvarande socialtjänstlagen (2001:453) trädde i kraft år 2002 och bygger till stora delar på 1980 års socialtjänstlag. Genom åren har lagen ändrats ett flertal gånger och ändringarna har bland annat bidragit till att lagen upplevs som svår att förstå och överblicka. För att göra den mer pedagogisk och överblickbar har den delats in i avdelningar.

Eftersom socialtjänstlagen ändras relativt ofta underlättar dessutom indelningen i avdelningar införandet av nya bestämmelser utan att den befintliga strukturen går förlorad. Utredningens ambition har även varit att lagen i större utsträckning ska återfå karaktären av ramlag och därmed även lämna större utrymme för helhetssyn på individen.

➤ *Lagens tillämpningsområden*

Utredningen föreslår att det införs en ny bestämmelse som tydliggör vad lagstiftaren avser med socialtjänst (s. 306), nämligen verksamhet som bedrivs med stöd av socialtjänstlagen (SoL), lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) eller annan verksamhet som enligt lag eller förordning ska bedrivas av socialnämnd eller Statens institutionsstyrelse. I betänkandet definieras även vilken verksamhet som inte omfattas. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över omfattningen av begreppet socialtjänst i

offentlighets- och sekretesslagen och lagen om behandling av personuppgifter (s. 315).

➤ ***En mer enhetlig begreppsanvändning***

Utredningen föreslår att en rad olika begrepp ändras eller justeras för att bli mer enhetliga och tydliga. Den största förändringen är att begreppen ”stöd och hjälp”, ”stöd- och hjälpsatser”, ”social tjänst” och ”tjänst” ersätts av begreppet ”insatser” i ett antal bestämmelser (s. 324). Ytterligare förslag på andra justeringar finns på sidorna 320, 326, 330, 336 och 340.

➤ ***Socialtjänstens mål***

Utredaren föreslår att socialtjänsten ska främja människornas jämlika och *jämställda* levnadsvillkor (s. 366). Genom att ange både jämlikhet och jämställdhet i de övergripande målen blir det tydligt att socialtjänsten särskilt måste arbeta med jämställdhet. Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att göra en fördjupad beskrivning och analys av aspekter av genusbias¹ inom socialtjänstens område (s. 368). Syftet med det är att säkerställa att det nya målet om jämställdhet ska åstadkomma förändring även i det dagliga mötet mellan den enskilde och professionella inom socialtjänsten.

För att motverka sociala problem och utanförskap i samhället samt minska framtida behov av insatser till enskilda föreslår utredaren vidare att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv (s. 385). Tidiga och förebyggande insatser kan bidra till att tidpunkten för mer ingripande vård- och omsorgsinsatser skjuts fram eller i bästa fall förhindras. Målet är att perspektivet ska genomsyra hela socialtjänstens verksamhetsområde och på samtliga nivåer – samhälls-, grupp- och individnivå – och tillämpas av beslutsfattare och yrkesverksamma inom alla socialtjänstens verksamheter.

Det förebyggande arbetet hänger nära samman med att enskilda har kunskap om socialtjänsten och enkelt kan ta kontakt. Utöver ett förebyggande perspektiv föreslås därför att socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig (s. 396). Regeringen bör ingå en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i syfte att stödja kommunerna att utveckla nya arbetssätt och metoder med anledning av utredningens förslag om en hållbar socialtjänst, bland annat rörande det förebyggande perspektivet och tillgängligheten (s. 400).

¹ Genusbias innebär att en ibland bortser från skillnader och könsspecifika behov där de finns, men också att en ibland ser skillnader mellan könen där de faktiskt inte finns.

➤ **Lagens inriktning på vissa grupper**

Utredningen gör bedömningen att socialtjänstlagens nuvarande bestämmelser för olika målgrupper riskerar att leda till en alltmer detaljerad lagstiftning och gå ut över jämlikheten i socialtjänstens arbete. Därför omformuleras den nuvarande målgruppsindelningen som finns i nuvarande 5 kap. 3 § och 9-12 §§ för att istället inriktas på insatser (s. 424-425). Syftet är att tydliggöra vikten av helhetssyn och inriktningen på personers individuella behov och förutsättningar i stället för på deras förmenta grupptillhörighet.

Undantag görs för det relativt sett stora antalet särskilda bestämmelser om barn, som samlas i en egen avdelning. Den enda tydliga indelning som kan göras av de personer som socialtjänsten möter är den mellan barn och vuxna, där myndighetsåldern skapar en åldersmässig gräns.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på samtliga förslag – en ny lag, lagens tillämpningsområden, begreppsanvändning, socialtjänstens mål och nedtoningen av målgrupper. Lagförslagets disposition är logisk och lättare att överblicka än den befintliga socialtjänstlagen.

Förvaltningen arbetar redan i viss utsträckning utifrån de föreslagna nya målen, exempelvis genom flertalet förebyggande samverkansformer och insatser för barn och ungdomar. Vi har sedan många år tillbaka även arbetat med att öka tillgängligheten inom olika verksamhetsområden, utifrån den befintliga lagstiftningen med behovsprövade insatser.

Förvaltningen ser även positivt på förslaget om jämställdhet som mål, då det skulle förstärka det befintliga jämställdhetsarbetet inom förvaltningens socialtjänst och i längden bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Övergripande planering

➤ **Samhällsplanering**

Utredningen föreslår att plan- och bygglagen kompletteras med ett krav på att kommunen vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter och att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön (s. 450). Syftet med detta är att ta till vara socialtjänstens kunskaper för en mer socialt inriktad samhällsplanering och stadsutveckling.

Människorna som bor i ett område påverkas av den sociala miljön som i sin tur påverkas av den fysiska miljön. Socialtjänsten kan ofta i ett tidigt skede identifiera problem som, om de inte åtgärdas, kan accelerera och leda till såväl stora sociala förluster som höga samhällsliga kostnader. Genom förslaget vill utredningen förebygga och motverka den typen av utveckling i framtiden.

➤ ***Planering av insatser***

Kommunens ansvar att planera sina insatser inom socialtjänsten bör, enligt utredningen, inte vara begränsat till äldre personer och personer med funktionsnedsättning utan bör utvidgas till att avse alla enskilda (s. 459). Med förslaget avses det övergripande behovet av olika insatser och inte planering av insatser i det enskilda fallet. Syftet är att tydliggöra kommunens ansvar att i god tid tillgodose de behov av insatser som finns. Kommunen ska särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser och ska vid behov samverka med Regionen samt andra samhällsorgan och organisationer. Kommunen ska även överväga om det kan finnas fördelar med att tillhandahålla insatserna utan föregående behovsprövning.

Utredningen föreslår vidare att nuvarande bestämmelser om särskild avgift upphävs (s. 472)². Tidsintervallet för rapportering till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och kommunens revisorer av ej verkställda gynnande beslut föreslås förlängas från en gång i kvartalet till en gång var sjätte månad (s. 475).

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer med utredningen om att socialtjänsten har spetskompetens när det gäller olika gruppers behov, sociala problem och vilka sociala olägenheter som finns eller kan uppstå i olika områden.

Förvaltningen uppskattar förslaget att ta bort den särskilda avgift som förvaltningsrätten kan utdöma när gynnande biståndsbeslut inte verkställs i tid, och instämmer i utredarens argument för detta. Det vore också bra om tidsintervallet för rapporteringen av ej verkställda beslut förlängs till en gång per halvår, eftersom rapporteringen förutsätter en omfattande administrativ insats.

Förvaltningen vill dock påminna om att motsvarande bestämmelser om särskild avgift och kvartalsvis rapportering även finns i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det vore

² Tillsynsmyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, har idag möjlighet att ansöka hos förvaltningsrätten om att kommun, som inte inom tre månader har verkställt ett gynnande beslut om bistånd enligt SoL, ska betala en särskild avgift.

olyckligt om tidsintervallet för rapportering enligt LSS inte kunde ändras på samma sätt som nu föreslås för socialtjänstområdet. Risken finns att det i så fall sammantaget skulle skapa mer administration, inte mindre, eftersom vissa delar av rapporteringen inom kommunen idag sker samordnat.

Kvalitet

➤ ***Kvalitet inom socialtjänsten***

Utredningen föreslår att bestämmelsen i nuvarande socialtjänstlagens 3 kap. 3 § omformuleras till att ange att *verksamhet* inom socialtjänsten, istället för insatser inom socialtjänsten, ska vara av god kvalitet (s. 483). Med verksamhet avses alla åtgärder och aktiviteter som socialnämnden genomför, däribland insatser.

Utredningen föreslår vidare att socialtjänsten ska ansvara för att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom hela socialtjänstens verksamhet, istället för nuvarande begränsning till verksamhet rörande barn och unga (s. 485). Risker och missförhållanden kan vara generella till sin natur och kan uppkomma i förhållande till olika grupper. Utredningen föreslår även ett förtydligande om att *personalen* inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse ska medverka till att verksamheten är av god kvalitet (s. 489).

Uppföljning är en nödvändig förutsättning för att säkerställa god kvalitet i socialtjänsten. Det är även en förutsättning för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling. IVO:s tillsyn visar dock att det fortfarande finns brister i uppföljningen och att det finns starka indikationer på att kvalitetsarbetet inte fungerar tillfredställande idag. Utredningen föreslår därför att nuvarande bestämmelse om att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras kompletteras med ett uttryckligt krav på uppföljning (s. 502). Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att lämna förslag till hur stödet till detta kan utvecklas (s. 504).

Betänkandet föreslår ett tillägg om att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov (s. 517). Bemötandet har avgörande betydelse för socialtjänstens kvalitet och för den enskildes upplevelse av den. Med denna formulering vill utredningen bland annat markera att allt bemötande inom socialtjänsten ska utgå från respekten för människovärdet och från de individuella skillnader som gör alla människor unika. Ett

respektfullt bemötande kan präglas av exempelvis uppmärksamhet, lyhördhet, vänlighet, medkänsla och en jämlik hållning från personalens sida. Den enskilde ska uppleva att socialtjänsten lyssnar och svarar på frågor, tar hen på allvar och tror på hen.

➤ ***En kunskapsbaserad socialtjänst***

Det finns i nuvarande lagstiftning inget uttryckligt krav på att verksamheten ska baseras på kunskap. Utredaren menar att detta är en brist och föreslår att det införs en ny bestämmelse om att verksamhet ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet (s. 531). Syftet med detta är att stärka den fortsatta utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst.

Utredningen menar också att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda hur man kan säkerställa en fungerande och effektiv kunskapsstyrning som säkerställer samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten (s. 537). En fungerande kunskapsstyrning är en förutsättning för god kvalitet och för att utveckla och upprätthålla en kunskapsbaserad socialtjänst.

Regeringen bör dessutom tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område (s. 546). Utredningen har inte haft ett uttalat uppdrag att se över beslutsordningen men har återkommande uppmärksammats på frågan om professionens begränsade handlingsutrymme och vem som lämpligen bör ha beslutanderätt i individärenden – förtroendevalda eller tjänstepersoner.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag om att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen. Att professionens ansvar utökas bedöms kunna bidra till målet om en kunskapsbaserad socialtjänst och ökad rättssäkerhet för enskilda. Förslaget går även i linje med den utveckling som skett i våra grannländer.

➤ ***Nationell statistik***

Data kan användas som underlag för beslut som är av betydelse för enskilda, men är också betydelsefull för beslut om socialtjänstens inriktning och planering på nationell nivå. En förutsättning för en kunskapsbaserad socialtjänst är att den nationella officiella statistiken stärks. Redan i dag framställer Socialstyrelsen nationell

statistik, men för att kunna bedöma olika insatsers utfall krävs insamling av fler uppgifter.

Socialstyrelsens möjlighet att behandla personuppgifter för nationell statistik bör enligt utredningen utökas. Utredningen föreslår därför att det införs en ny lag om socialtjänstdataregister (s. 608). En reglering av en utökad nationell statistik är godtagbar för samhället och proportionerlig i förhållande till det ingrepp i skyddet för den personliga integriteten som det innebär. Mer detaljerade förslag om detta finns på sidorna 621, 623, 625, 629, 632, 633, 635 och 636.

Insatser till enskilda

➤ ***Insatser efter behovsprövning – bistånd***

Utredningen föreslår att den nuvarande biståndsbestämmelsen i 4 kap. 1 § första stycket SoL delas upp i två bestämmelser: en som reglerar *bistånd för livsföringen* och en som reglerar *ekonomiskt bistånd* (s. 657). Syftet med detta är att göra lagstiftningen tydligare och lättare att förstå, bättre anpassad efter förutsättningarna för olika typer av bistånd och lättare att ändra vid kommande översyner. Utredningen föreslår vidare att begreppet ”skälig levnadsnivå” ersätts med ”skäliga levnadsförhållanden” i den bestämmelse som reglerar rätten till bistånd för livsföringen (s. 659). Levnadsförhållanden är ett mer ändamålsenligt begrepp än levnadsnivå och tydliggör vikten av att bistånd ges utifrån individuella behov. Levnadsförhållanden syftar på sådana förhållanden som är viktiga för den enskildes sammantagna livssituation i stället för en viss nivå som kan mätas och jämföras.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen bedömer att begreppet ”skäliga levnadsförhållanden” i viss utsträckning förtydligar lagstiftarens intentioner jämfört med ”skälig levnadsnivå”. Förvaltningen ser dock behovet av en ännu tydligare vägledning avseende begreppet för att skapa en reell effekt på socialtjänstens utrednings- och bedömningsarbete.

➤ ***Insatser utan behovsprövning***

- Utredningen föreslår att det införs en ny bestämmelse som anger att socialnämnden får tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning (s. 691). Bestämmelsen är ett komplement till den rätt till bistånd som beskrivs i föregående stycke ovan och den enskilde kan alltid ansöka om motsvarande insats. Utredningen bedömer att regelverket för att tillhandahålla insatser till enskilda

behöver vara flexibelt och lämna utrymme för socialnämnden att i större utsträckning än i dag anpassa verksamheten efter lokala förutsättningar och behov.

Att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning bedöms inte utgöra myndighetsutövning. Förändringen skulle stärka den enskildas delaktighet och självbestämmande såväl som det förebyggande arbetet. Genom lättillgängliga insatser och låga trösklar kan den enskildes egna initiativ tas till vara när motivationen finns där. Utredningen menar även att förslaget skulle ge bättre förutsättningar för effektiv resursanvändning.

I betänkandet föreslås dock att följande insatser inte får tillhandahållas utan individuell behovsprövning (s. 694):

1. Kontaktperson, kontaktfamilj och kvalificerad kontaktperson
2. Vård i familjehem
3. Vård i sådana hem som avses i 12 § LVU samt 22 och 23 §§ LVM
4. Vård av barn i jourhem, stödboende eller andra hem för vård eller boende än sådana som avses i punkt 3
5. Stadigvarande plats i sådant boende som avses i 8 kap. 4 eller 7 §§
6. Ekonomisk hjälp

Utredningen bedömer att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att följa upp och utvärdera arbetet med den föreslagna bestämmelsen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på möjligheten att kunna tillhandahålla insatser utan behovsprövning till enskilda och målgrupper som av olika skäl kan vara svåra att nå med ordinarie behovsprövade insatser, till exempel personer i riskzon för kriminalitet, personer med risk- eller missbruk samt våldsutsatta och våldsutövare. Förvaltningen vill dock framföra att det finns fler insatser som inte är lämpliga utan en behovsprövning, till exempel skyddat boende för våldsutsatta, som kräver en professionell bedömning.

En farhåga som förvaltningen har är att likställigheten mellan landets kommuner och mellan de större städernas stadsdelsområden riskerar att minska utan en tydlig

reglering av vilka insatser som bör tillhandahållas utan behovsprövning. En annan farhåga är att det kanske främst är redan resursstarka personer som söker sig till de öppna insatserna, vilket skulle motverka utredarens intentioner.

- Utredningen lyfter vidare att det förekommer att barn inte får det stöd och den hjälp som de behöver på grund av att vårdnadshavaren inte samtycker till insatser. Socialtjänsten kan även ha svårt att nå barn som far illa eller riskerar att fara illa eftersom vårdnadshavaren motsätter sig kontakt.

I syfte att underlätta för barn att få det stöd och den hjälp som de behöver föreslås att socialnämnden även ska få tillhandahålla insatser till barn som fyllt 15 år utan föregående behovsprövning, oberoende av vårdnadshavarens samtycke (s. 706). Detta innebär att barn som fyllt 15 år skulle kunna ta del av en insats utan att vårdnadshavaren känner till det. Utredningen poängterar att barn vid 15 års ålder i regel har uppnått en sådan mognad att deras önskemål i detta sammanhang bör tillmätas avgörande betydelse i förhållande till vårdnadshavarens ansvar och rätt att bestämma vad som är bäst för barnet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att barn som tar del av insatser mot vårdnadshavarens vilja riskerar att hamna i en lojalitetskonflikt med vårdnadshavaren, vilket kan försätta barnet i en besvärlig situation, samtidigt som insatserna kan vara en förutsättning för att nå dessa barn. Förvaltningen ser behovet av stöd och vägledning på nationell nivå i utformandet av lämpliga insatser för dessa barn.

- Ytterligare förslag om insatser utan behovsprövning finns på sidorna 710, 728, 733, 737 och 739. Förslag om utformningen av insatser till enskilda finns på sidorna 763, 764, 769 och 775.

Särskilt om barn och äldre

➤ Förtydligat barnrättsperspektiv

Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. Utredningen lämnar flera förslag om hur den nya socialtjänstlagen ska anpassas för att ligga i linje med Barnkonventionen. Bland annat föreslås kompletterande bestämmelser om att socialnämnden

behöver ta hänsyn till barnets åsikter vid bedömning av barnets bästa (s. 787) och att den som lämnar information till barn så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen (s. 792).

Utredningen föreslår vidare att socialnämnden ska få höra ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande inför beslut om att inleda eller inte inleda en utredning (s. 800). Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett stöd för samtal med barn utan vårdnadshavarens samtycke under en förhandsbedömning. Ytterligare förslag som säkerställer ett barnrättsperspektiv finns på sidorna 787, 792, 795, 811, 816, 823 och 830.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på förslagen om förstärkning av barnrättsperspektivet i socialtjänstlagen. Förvaltningen instämmer med utredningens bedömning om att socialtjänsten behöver vägledning för hur samtal med barn under förhandsbedömningen kan genomföras eftersom barn kan hamna i en lojalitetskonflikt om samtalet sker mot vårdnadshavarens vilja.

➤ *Regleringen av äldreomsorgen*

Utredningen har även haft som uppdrag att analysera om det är motiverat med en särreglering av äldreomsorgen och övriga insatser inom socialtjänsten som är riktade till äldre. Utredningen har inga konkreta förslag men bedömer att det behövs ett fortsatt arbete för att se över hur lagstiftningen kan stärka både den sociala omsorgen för äldre personer och deras tillgång till en sammanhållen vård och omsorg med utgångspunkt i både socialtjänstlagen och lagstiftningen för hälso- och sjukvården (s. 854).

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i utredningens resonemang om för- och nackdelar med en särreglering av äldreomsorgen. En viktig aspekt som förvaltningen vill understryka inför det fortsatta arbetet är att en särreglering riskerar att försvåra samverkan inom socialtjänsten om de personer över 65 år som har andra behov än traditionella äldreomsorgsinsatser.

Samverkan, ansvarsfördelning och vissa andra frågor

Utredningen föreslår ett flertal förtydliganden, omformuleringar samt mindre tillägg och justeringar i frågor som rör samverkan mellan kommuner (s. 883), ansvarsfördelning (s. 889-890, 895, 896 och 899), förhållandet mellan socialtjänstlagen och annan

lagstiftning (s. 907-908, 911, 913, 915, 924, 928, 929 och 931), handläggning och dokumentation (s. 942) samt andra ändringar (s. 945, 947, 948 och 949).

Konsekvenser av förslagen

Utredningen har gjort en analys av möjliga konsekvenser av sina förslag. Utredningen understryker att de större förslagen utgår från bedömningen att de kommer att ge socialtjänsten bättre förutsättningar att åstadkomma de förändringar och resultat som verksamheten ska uppnå. Utredningens analys omfattar möjliga konsekvenser för samhällsekonomi (s. 958), ekonomi (s. 967), den kommunala självstyrelsen (s. 993), brottligheten och det brottsförebyggande arbetet (s. 1004), sysselsättning och offentlig service (s. 1008), små företag (s. 1009), jämställdhet mellan kvinnor och män (s. 1010), möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen (s. 1014), barn (s. 1017) och personlig integritet (s. 1023).

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen konstaterar att utredaren har gjort en omfattande analys. Så långt vi kan bedöma är övervägandena av möjliga konsekvenser rimliga. Vi vill särskilt peka på motsättningen i att förslagen inte får öka kostnaderna samtidigt som utredningen själv gör bedömningen att kostnadsökningar ändå kan uppstå initialt, exempelvis vad gäller förebyggande insatser. Förvaltningen delar utredningens analys att detta medför en risk att kommuner inte har råd att invänta de långsiktiga positiva effekter som ett förebyggande arbete bär med sig, i synnerhet under lågkonjunkturer. Förvaltningen ser därför behovet av att ytterligare framhäva betydelsen av det förebyggande perspektivet i den kommande propositionen för att minska risken att kommunerna bortprioriterar dessa insatser.

Ikraftträdande

Utredningen bedömer att en proposition med de författningsförslag som lämnas i slutbetänkande kan överlämnas till riksdagen tidigast hösten 2021, vilket skulle innebära att förslagen skulle kunna träda i kraft sommaren 2022. Utredningen menar dock att författningarna bör träda i kraft den 1 januari 2023 för att möjliggöra nödvändig omställning.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i behovet av tid för omställning. Därför är det bra att den nya socialtjänstlagen föreslås träda i kraft tidigast 2023.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör

Therese Grahn
Avdelningschef

Bilaga

Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2020-11-26
Therese Grahn, Avdelningschef	2020-11-26